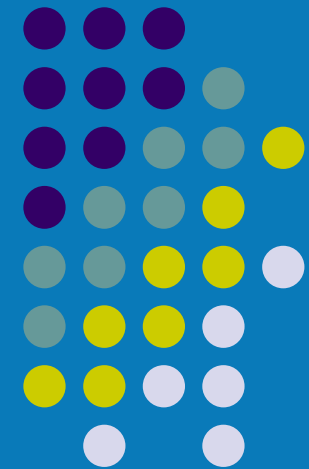

Modelowanie i analiza obiektowa

Wykład 2 Wprowadzenie do obiektowości

Plan wykładu

- **Geneza i obszary oddziaływania**
- **Geneza i podstawowe zasady obiektowości**
- **Obiektowość a notacja UML**
- **Diagramy klas**
- **Mechanizmy rozszerzalności w UML**

Kryzys oprogramowania

Symptomy kryzysu oprogramowania:

- zarówno wytwarzanie, jak i utrzymywanie oprogramowania kosztuje zbyt dużo,
- oprogramowanie jest zawodne,
- współdziałanie pomiędzy produktami programistycznymi stanowi poważny problem.

Kryzys oprogramowania c.d.

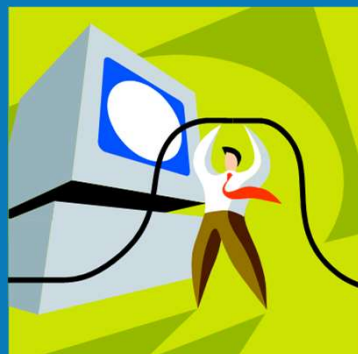
Po przekroczeniu pewnego progu złożoności człowiek przestaje panować nad przygotowywanym produktem, ponieważ całościowe zrozumienie funkcjonowania systemu w różnych jego aspektach i na dowolnym poziomie szczegółowości z zasady przekracza jego możliwości.

Jak walczyć ze złożonością oprogramowania

Złożoność powoduje, że głównym problemem w procesie konstrukcji produktów informatycznych stał się człowiek (analityk, projektant, programista, ...) z jego różnymi uwarunkowaniami fizycznymi, psychologicznymi i mentalnymi.

Wniosek: Technologie komputerowe powinny być bardziej zorientowane na ludzi, niż na maszyny.

Geneza obiektowości

Obiektowość jest stosunkowo nową ideą, która stara się o uzyskanie jak najmniejszej luki pomiędzy myśleniem o rzeczywistości (dziedzinie problemowej) a myśleniem o danych i procesach, które zachodzą na danych.

Mentalna percepcja
świata rzeczywistego

Model
pojęciowy

Schemat struktury
danych

Nowa nadzieja?

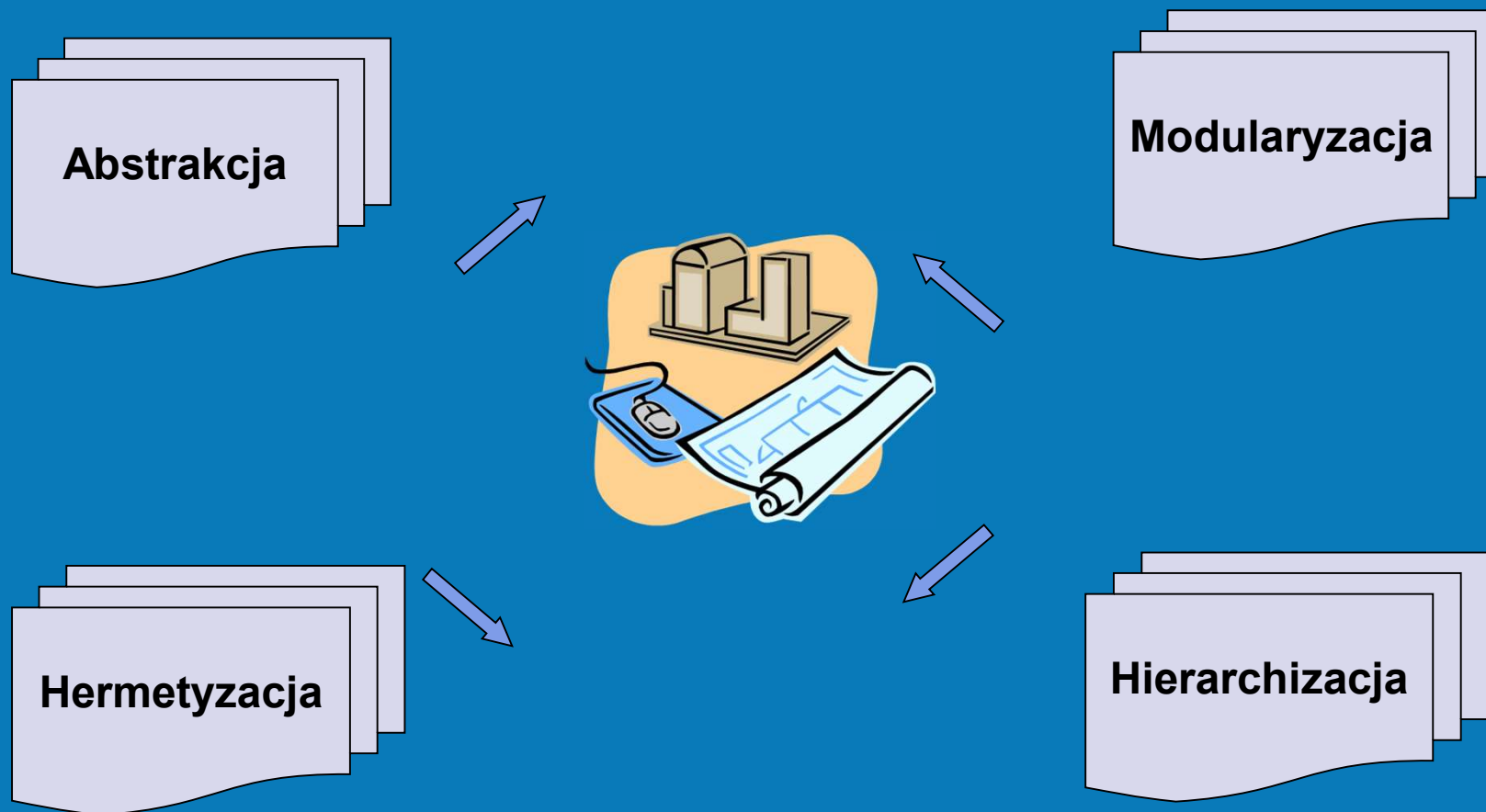
- Obiektywość jest nadzieją na opanowanie kryzysu oprogramowania i zredukowanie złożoności.
- Środki do walki ze złożonością oparte są na zasadach *dekompozycji* i *abstrakcji*:
- Dekompozycja - rozdzielenie złożonego problemu na niezależnie rozpatrywane podproblemy.
- Abstrakcja – eliminacja lub ukrycie mniej istotnych szczegółów rozważanego przedmiotu lub mniej istotnej informacji. Wyodrębnianie cech wspólnych i niezmiennych dla pewnego zbioru bytów i wprowadzanie pojęć lub symboli oznaczających takie cechy.

Obszary oddziaływania obiektowości

- Języki programowania (Smalltalk, C++, Java, Eiffel,...)
- Klasy, dziedziczenie, hermetyzacja, metody.
- Bazy danych i składy trwałych obiektów (standard ODMG-93, ObjectStore, O2, Poet, Versant, ...)
- Przeniesienie obiektowych technologii programowania na grunt baz danych.
- Współdziałanie systemów heterogenicznych (OMG CORBA, OLE/DCOM/ActiveX)
- Obiekty i klasy jako podstawa wymiany informacji pomiędzy systemami.
- Inne: biblioteki oprogramowania, grafika, miary i oceny oprogramowania, re-inżynieria biznesu (BPR)

Podstawowe zasady objektowości

Abstrakcja

- Eliminacja lub ukrycie mniej istotnych szczegółów rozważanego przedmiotu lub mniej istotnej informacji.
- Wyodrębnianie cech wspólnych i niezmiennych dla pewnego zbioru bytów i wprowadzanie pojęć lub symboli oznaczających takie cechy.
- Abstrakcja definiuje granice zależne od perspektywy obserwatora.
- Abstrakcja jest zależna od perspektywy oraz dziedziny problemowej, to co jest istotne w jednym kontekście, może być nieważne lub mało ważne w innym.

Przykłady abstrakcji

- Student
- Profesor
- Kurs
- Pojazd silnikowy, transportujący ludzi z miejsca na miejsce.
- Urządzenie do bezprzewodowego odbioru sygnałów

Hermetyzacja – ukrywanie informacji

- Zasada inżynierii oprogramowania (Parnas, 1972): programista ma tyle wiedzieć o obiekcie programistycznym, ile potrzeba, aby go efektywnie użyć. Wszystko, co może być przed nim ukryte, powinno być ukryte.
- Hermetyzacja i ukrywanie informacji jest podstawą pojęć modułu, klasy i ADT.

Hermetyzacja

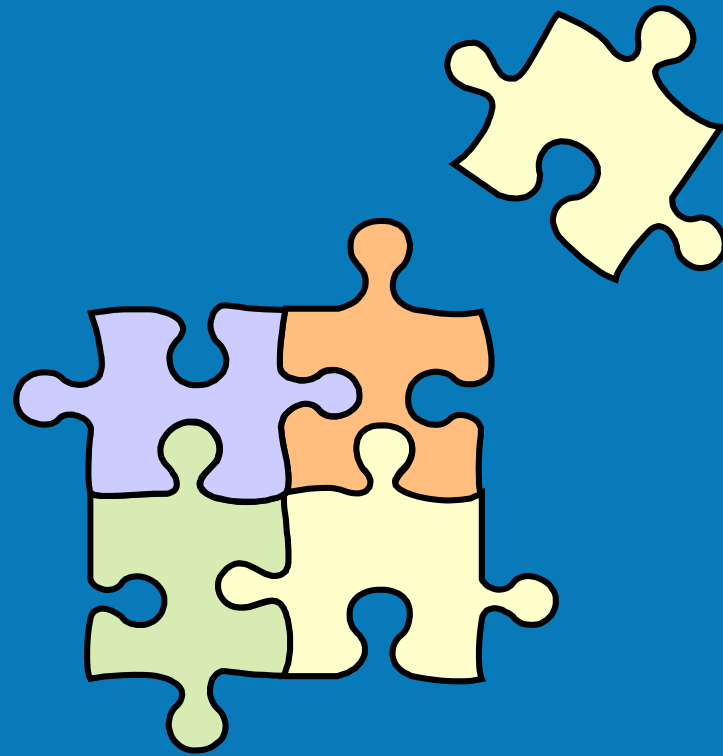
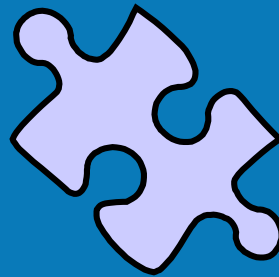
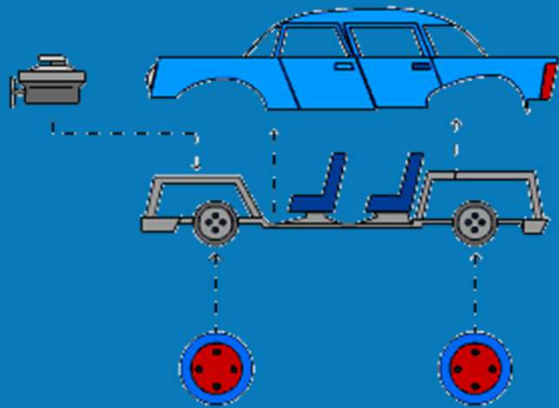

- Zgromadzenie elementów struktury i implementacji obiektu w postaci jednej manipulowalnej bryły;
- Oddzielenie specyfikacji obiektu od jego implementacji; rozróżnienie pomiędzy interfejsem do obiektu opisującym co obiekt robi, a implementacją definiującą, jak jest zbudowany i jak robi, to co ma zrobić
- Hermetyzacja pośrednio oznacza także **ukrycie** struktury i implementacji obiektu. Tę własność określa się jako ukrywanie informacji. Hermetyzacja i ukrywanie informacji są różnymi pojęciami, choć mocno powiązanymi.

Modularyzacja - dekompozycja

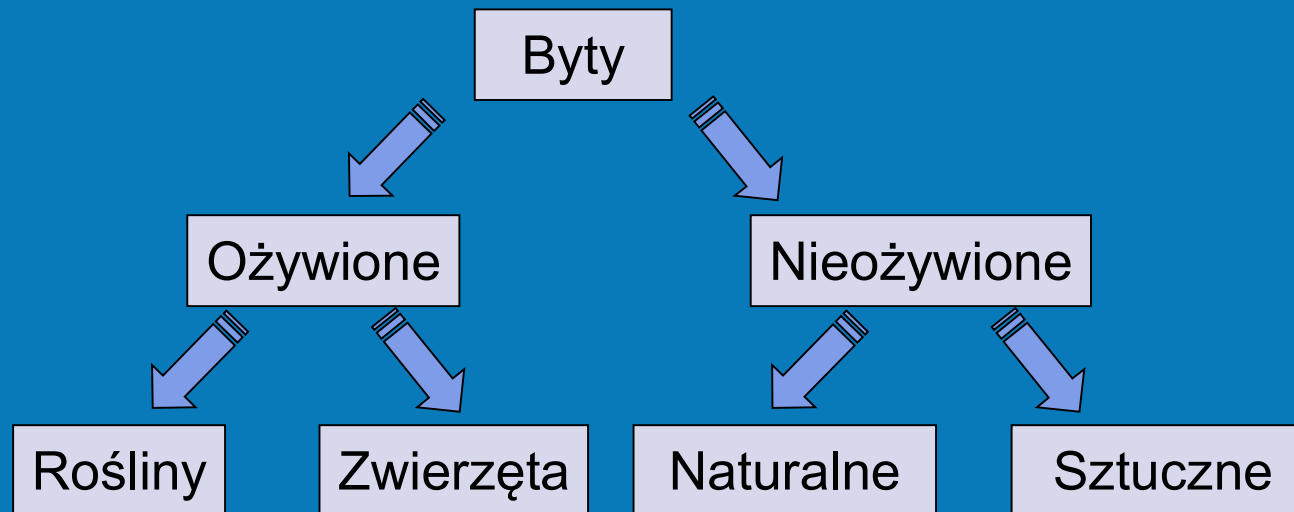

Rozdzielenie czegoś złożonego na małe łatwiejsze do zarządzania fragmenty.

Hierarchizacja

Porządkowanie (szeregowanie) abstrakcji w strukturę drzewiastą. Rodzaje: hierarchia agregacji, klas, dziedziczenia, typów (Słownik terminów obiektowości, Friesmith, 1995)

Hierarchizacja

- Hierarchizacja organizuje elementy według określonego porządku, np. wg. złożoności, odpowiedzialności.
- Hierarchizacja daje w wyniku podział taksonomiczny.
- Wykorzystanie hierarchizacji daje możliwość wykrywania podobieństw i różnic pomiędzy elementami.
- Elementy na tym samym poziomie hierarchii powinny znajdować się również na tym samym poziomie abstrakcji.

Podstawowe pojęcia obiektowości

- **Obiekt**

Struktura danych, występująca łącznie z operacjami dozwolonymi do wykonywania na niej, odpowiadająca bytowi wyróżnialnemu w analizowanej rzeczywistości

- **Tożsamość obiektu**

Wewnętrzny identyfikator, który pozwala na odróżnienie go od innych obiektów

- **Stan i zachowanie**

- **Klasa**

Zgrupowanie własności obiektów o tych samych charakterystykach (abstrakcja obiektu)

- **Dziedziczenie**

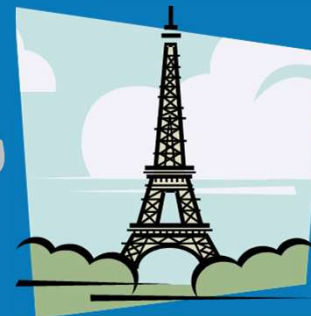
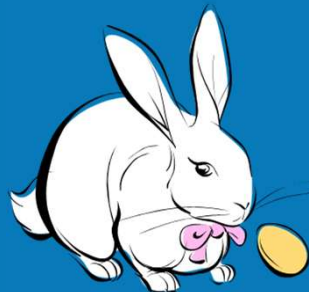
Wielokrotne użycie tego, co wcześniej zostało zrobione: definiowanie klas, które mają wszystkie cechy zdefiniowane wcześniej (z nadklasy/nadklas) plus cechy nowe.

- **Polimorfizm**

Wybór nazwy dla operacji jest określony wyłącznie semantyką operacji. Decyzja o tym, która metoda implementująca daną operację, zależy od przynależności obiektu do odpowiedniej klasy

Obiekt

- **Nieformalnie**, obiekt jest to byt obserwowalny w rzeczywistości (jej wycinku), koncepcyjny obraz tej rzeczywistości lub jednostka oprogramowania.
- **Formalnie**, obiekt jest jednostką z dobrze zdefiniowanymi granicami, który hermetyzuje stan (ang. state) oraz zachowanie (ang. behavior).
- Obiekt posiada informacje i wie jak wykonać określone zdania

Obiekt

- Byt (rzecz lub pojęcie) obserwowalny w dziedzinie problemowej (czyli w tym fragmencie świata rzeczywistego, którego dotyczy dany system informacyjny), odróżnialny od innych bytów, posiadający dobrze określone granice oraz nazwę - jest odwzorowywany na obiekt w implementacji komputerowej.
- Obiekt może być złożony, tj. może składać się z innych obiektów.
- Pojęcie obiektu sprzyja lepszemu rozumieniu modelowanego świata rzeczywistego - byty ze świata rzeczywistego odpowiadają obiektom w programie.

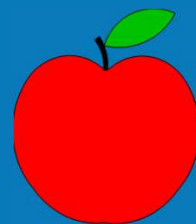
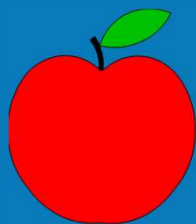
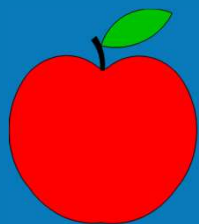

Obiekt

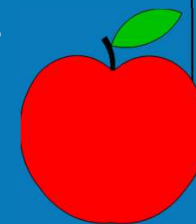

- Obiektem może być także pewien zamknięty fragment oprogramowania (dana, procedura, moduł, dokument, okienko dialogu,...), którym można operować jak zwartą bryłą: usuwać, wyszukiwać, wiązać, kopiować, blokować, indeksować, ...
- Obiekt ma przypisany typ, tj. wyrażenie językowe, które określa jego budowę (poprzez specyfikację atrybutów) oraz ogranicza kontekst, w którym odwołanie do obiektu może być użyte w programie.
- Obiekt może być powiązany z innymi obiektami związkami skojarzeniowymi, odpowiadającymi relacjom zachodzącym między odpowiednimi bytami w dziedzinie problemowej.

Tożsamość obiektu

identity

Może się zdarzyć, że z punktu widzenia naszych obserwacji (tj. stanu obiektu) dwa obiekty są nieodróżnialne. Niemniej jednak są to dwa różne obiekty.

Obiekt jest wyróżnialny w otaczającym nas świecie poprzez swoje istnienie, a nie poprzez jakąkolwiek wartość, która odróżnia go od innych obiektów.

Innymi słowy: to, że jakaś struktura danych posiada takie same wartości (atrybutów) nie oznacza to, że mamy do czynienia z tym samym elementem.

Istnieje przecież możliwość spotkania dwóch Janów Kowalski urodzonych tego samego dnia w Polsce ale nie oznacza to, że jest to jedna i ta sama osoba.

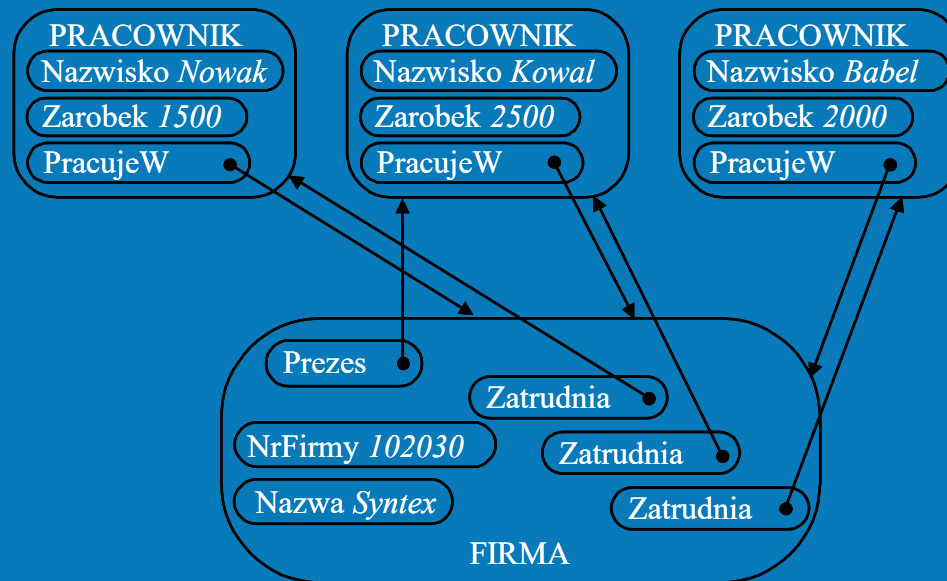
Własności obiektu

- **Tożsamość**, która odróżnia go od innych obiektów. Tożsamość obiektu jest niezależna zarówno od wartości atrybutów obiektu, jak i od lokacji bytu odwzorowywanego przez obiekt w świecie rzeczywistym czy też lokacji samego obiektu w przestrzeni adresowej komputera. (W praktyce: tożsamość = trwały wewnętrzny identyfikator obiektu)
- **Stan**, który może zmieniać się w czasie (bez zmiany tożsamości obiektu). Stan obiektu w danym momencie jest określony przez aktualne wartości jego atrybutów i powiązań z innymi obiektami.
- **Obiekt** ma przypisane zachowanie, tj. zestaw operacji, które wolno stosować do danego obiektu.
- Obiekt może być złożony, tj. może składać się z mniejszych obiektów.
- Obiekt może być powiązany z innymi obiektami związkami skojarzeniowymi.
- Obiekt ma przypisany typ, tj. wyrażenie językowe, które określa dopuszczalną budowę obiektu oraz ustala operacje, które wolno wykonywać na obiekcie.

Powiązania pomiędzy obiektami

links, pointers, relationships

W obiektowych językach programowania, metodykach i bazach danych możliwe jest tworzenie bezpośrednich powiązań prowadzących od jednego obiektu do innego. Powiązanie jest daną zawierającą identyfikator obiektu. Unika się tu pojęcia wskaźnika, na rzecz czegoś “bardziej abstrakcyjnego” - powiązania.

Powiązania pomiędzy obiektami

links, pointers, relationships

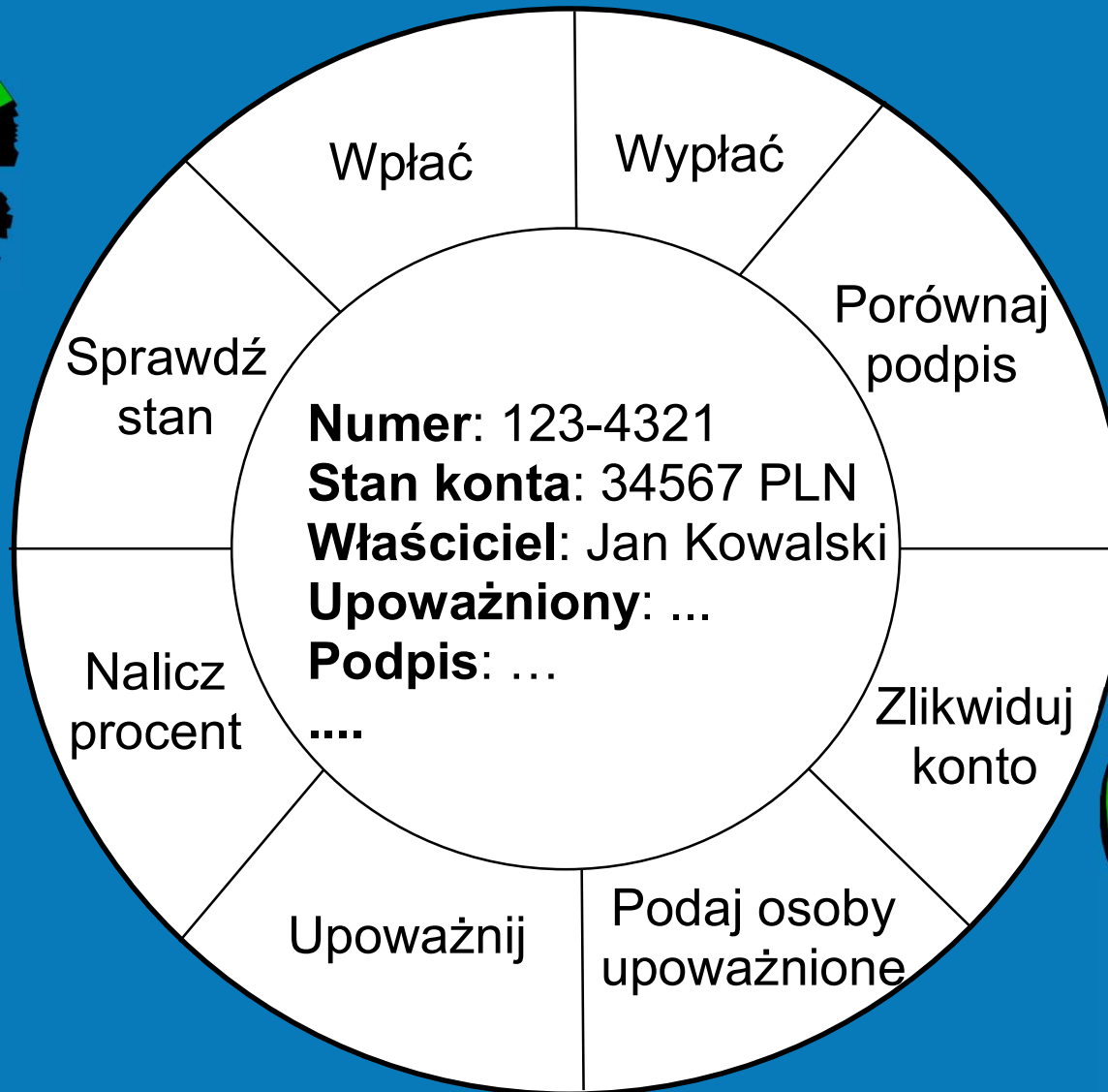
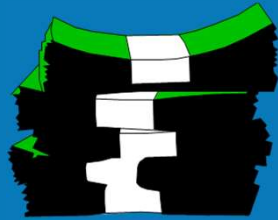
Zalety powiązań:

- naturalne odwzorowanie semantycznych związków między obiektami,
- łatwe nawigowanie dzięki wyrażeniom ścieżkowym,
- zwiększenie szybkości działania.

Wady:

- większa „sztywność” struktury danych,
- możliwość utraty spójności wskutek tzw. “zwisających” (*dangling*) wskaźników,
- możliwość naruszenia reguł hermetyzacji.

Przykład obiektu

Obiekt
KONTO

Reprezentacja obiektów w UML

Obiekt jest reprezentowany przez prostokąt w środku którego znajduje się podkreślona nazwa

Obiekt anonimowy

:Samolot

Obiekt nazwany

MójSamolot
:Samolot

Klasa

Klasa jest:

- opisem grupy obiektów,
- miejscem przechowywania własności (inwariantów) grupy obiektów,
- abstrakcyjną definicją obiektu

Obiekt jest:

- wystąpieniem (instancją) klasy.

Klasa

- Klasa jest miejscem przechowywania tych własności grupy obiektów, które są niezmiennie (inwariantne) dla wszystkich członków grupy.
- Klasa nie jest zbiorem obiektów. Stosunek klasa/podklasa oznacza, że obiekty podklasy posiadają wszystkie inwarianty nadklasy, plus ewentualnie swoje inwarianty. Np. klasa Student ma wszystkie inwarianty klasy Osoba, plus inwarianty własne.

Najważniejsze inwarianty to:

- Nazwa, czyli językowy identyfikator klasy obiektu,
- Typ, czyli struktura (budowa) obiektu – poprzez atrybuty,
- Metody, czyli operacje, które można wykonać na obiekcie.
- Możliwe są inne inwarianty:
- Zdarzenia lub wyjątki, które mogą zachodzić w operacjach na obiekcie,
- Obsługa zdarzeń lub wyjątków (reguły aktywne),
- Lista eksportowa określająca, co jest dostępne z zewnątrz,
- Ograniczenia, którym może podlegać obiekt klasy

Klasa i obiekt

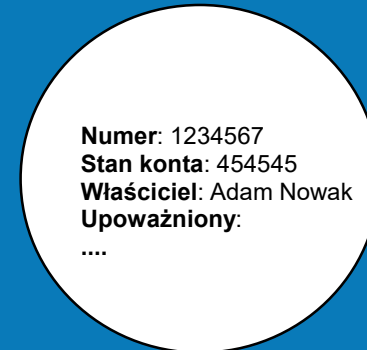
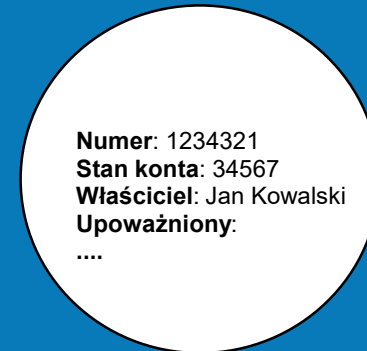

Zwykle, mamy do czynienia z wieloma obiektami tej samej klasy, np. z wieloma kontami. Niecelowe jest, aby każdy z takich obiektów przechowywał w sobie własną kopię metod lub informacji o swoim typie (budowie). Ta informacja jest przechowywana w jednym miejscu, w klasie.

Klasa wszystkich kont

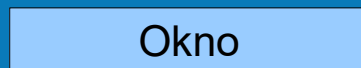
Obiekty KONTO

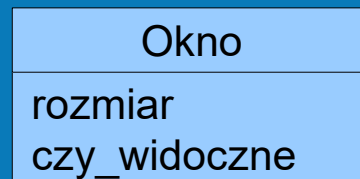
Klasa w UML - notacja

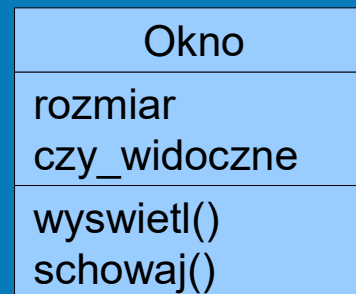
- Trzy pola: nazwy, atrybutów i metod.
- Możliwe są różne poziomy szczegółowości

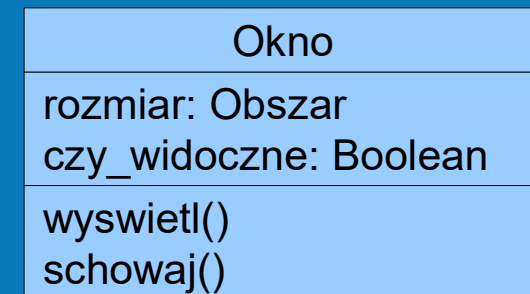
Tylko nazwa klasy

Nazwa
+ pole atrybutów

Nazwa
+ pole atrybutów
+ pole metod

Nazwa
+ pole atrybutów (z typami)
+ pole metod

Pole nazwy klasy:

stereotyp nazwa_klasy lista_wart_etyk

Pole atrybutów:

stereotyp dostępność nazwa_atrybutu : typ = wart_początkowa lista_wart_etyk

Pole metod:

stereotyp dostępność nazwa_metody (lista_arg) : typ_wart_zwracanej lista_wart_etykt

Klasa w UML – notacja cd.

Okno
<i>{abstrakcyjna, autor=Kowalski status=przetestowane}</i>
+rozmiar: Obszar = (100,100) #czy_widoczne: Boolean = false +rozmiar_domyślny: Prostokąt #rozmiar_maksymalny: Prostokąt -xwskaźnik: XWindow*
+wyświetl() +schowaj() <u>+utwórz()</u> -dołączXWindow(xwin: XWindow*)

<<trwała>> Prostokąt
punkt1: Punkt punkt2: Punkt
«konstruktor» Prostokąt(in p1: Punkt, in p2: Punkt)
«zapytania» obszar(): Real aspekt(): Real ...
«aktualizacje» przesuń (delta: Punkt) przeskaluj(współczynnik: Real)

Klasa w UML – notacja cd.

Dostępność:

+ publiczna

- prywatna

chroniona

lista_arg:

rodzaj nazwa_arg : typ = wart_początkowa

rodzaj definiuje sposób, w jaki metoda korzysta z danego argumentu:

in: metoda może czytać argument, ale nie może go zmieniać

out: może zmieniać, nie może czytać

inout: może czytać i zmieniać

Wszystkie elementy specyfikacji klasy za wyjątkiem nazw: klasy, atrybutu, metody są opcjonalne.

Nazwa klasy to z reguły rzeczownik w liczbie pojedynczej.

Stereotypy (<<stereotyp>>) będą omówione w dalszej części wykładu.

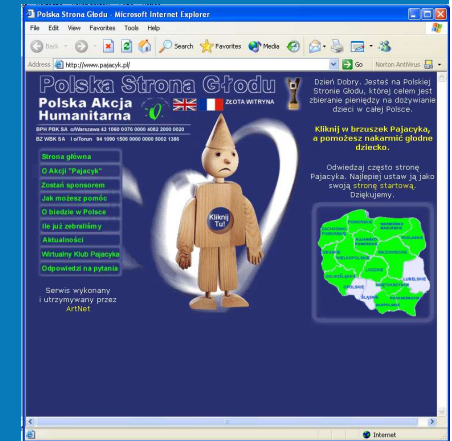

Atrybut - definicja

- Atrybut jest to nazwana własność klasy, która opisuje zakres wartości jakie instancja tej klasy (czyli obiekt) może przechowywać
- Atrybut posiada typ, który określa jego rodzaj i jest ograniczeniem na kontekst, w którym dany atrybut może się pojawić. Typy mogą być proste i złożone

Okno
rozmiar
czy_widoczne
rozmiar_max

Okno
rozmiar
rozwierane
uchylne

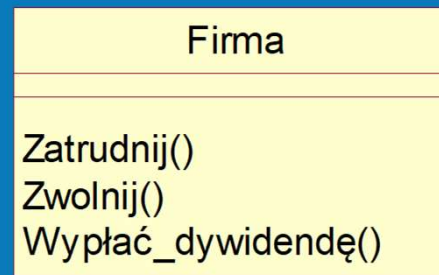

Operacja

- Operacja jest implementacją usługi, jaką udostępniają instancje klasy.
- Klasa może posiadać określoną liczbę operacji lub nie posiadać żadnej

zatrudnij
zwolnij
wyplac dywidende

możliwe operacje na obiektach klasy Firma

Operacja vs. metoda

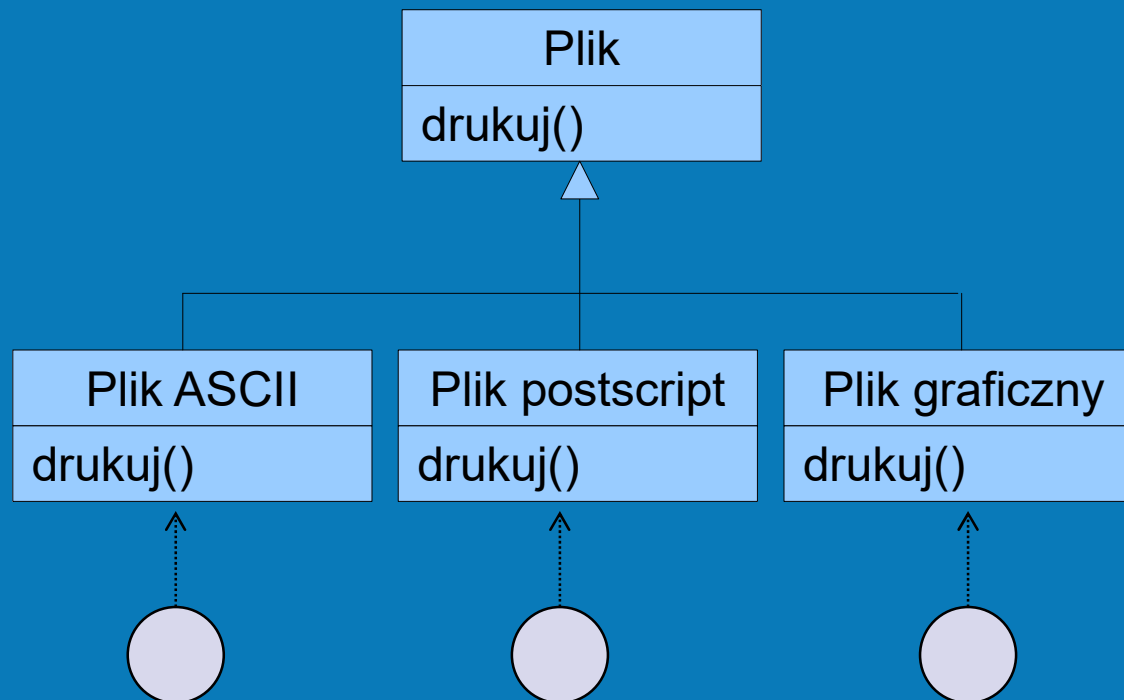

- Operacja jest funkcją, która może być zastosowana do obiektu.
- Operacja jest własnością klasy obiektów, ponieważ jest przechowywana w klasie.
- Wszystkie obiekty, będące członkami danej klasy, podlegają tym samym operacjom.
- Dana operacja może być stosowana do obiektów wielu różnych klas, połączonych związkiem generalizacji-specjalizacji.
- Metoda jest implementacją operacji w jednej z klas połączonych związkiem generalizacji-specjalizacji, co oznacza, że może być wiele metod implementujących daną operację.

Operacja a metoda - polimorfizm

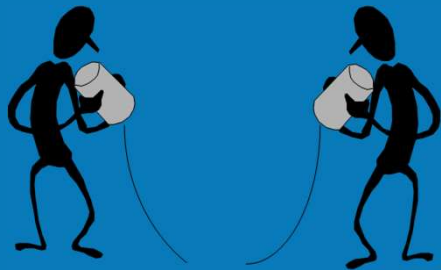

Jedna operacja drukuj, ale różne sposoby drukowania. Trzy metody implementujące operację **drukuj**:

Komunikat

Komunikat jest wyrażeniem językowym (z nazwą operacji) skierowanym do obiektu i wywołującym jedną z operacji związanych z klasą, której członkiem jest obiekt; oznacza to wywołanie metody implementującej daną operację, najbliższej obiektowi w sensie hierarchii dziedziczenia.

Po wykonaniu operacji obiekt, który otrzymał komunikat może zwrócić odpowieź do obiektu, który go wysłał. **Odpowiedź nie jest komunikatem.**

Komunikat

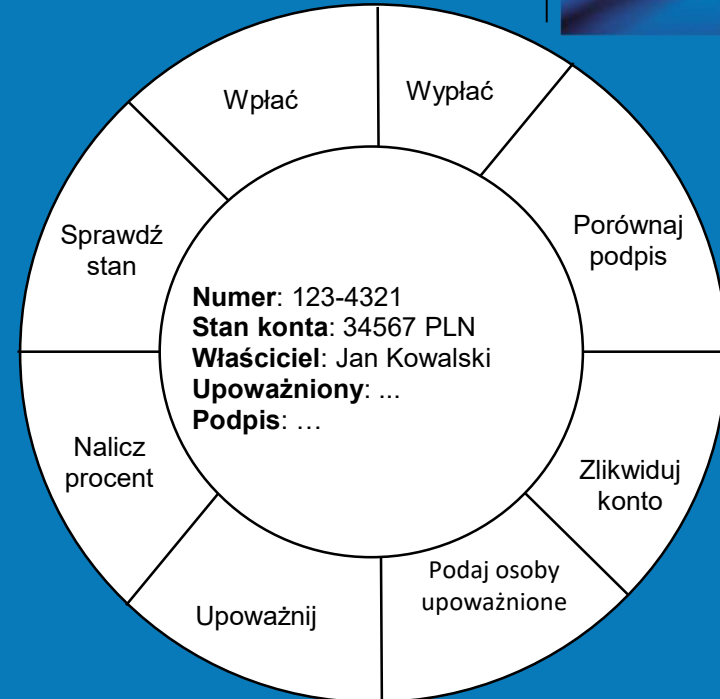
- Komunikat jest wysyłany z jednego obiektu do drugiego.
- Komunikat może mieć zero, jeden lub więcej parametrów.
- Komunikat może zmienić stan obiektu, który go otrzymał.
- Postać komunikatu nie zależy od implementacji obiektu, natomiast wykonanie komunikatu zależy od implementacji obiektu.

Komunikat cd.

Wypląć 1000 PLN

OK, wyplaciłem

Graj

Komunikat a wołanie funkcji

- **Komunikat:** obiekt-adresat poprzedza wywołanie operacji: *obiekt.operacja (arg1, arg2,...)* - obiekt jest tu domyślnym argumentem
- **Wołanie funkcji:** obiekt jest komunikowany jako parametr: *funkcja (obiekt, arg1, arg2,...)*

Nie jest to wyłącznie różnica syntaktyczna

Komunikat a wołanie funkcji

- Dla metody, środowisko na którym działa, może zmieniać się dynamicznie (późne wiązanie metod, w odróżnieniu od wczesnego wiązania dla funkcji).
- Komunikat nie określa, *która* z metod implementujących daną operację ma być wywołana; wysłanie komunikatu do konkretnego obiektu powoduje wywołanie metody, implementującej żadaną operację, związanej z danym obiektem.
- **Przykład:** operacja *drukuj* wykonywana iteracyjnie dla zbioru plików o różnym formacie.

Komunikat a wołanie funkcji

X = dochody(emeryt)
Y = dochody(pracownik)

Przełączanie, związane z rodzajem obiektu, następuje w ciele funkcji *dochody*. Funkcję zwykle pisze jeden programista, na różne okazje.

Każda zmiana, związana z nowym rodzajem obiektów, wymaga zmian w ciele funkcji.

X = emeryt.dochody()
Y = pracownik.dochody()

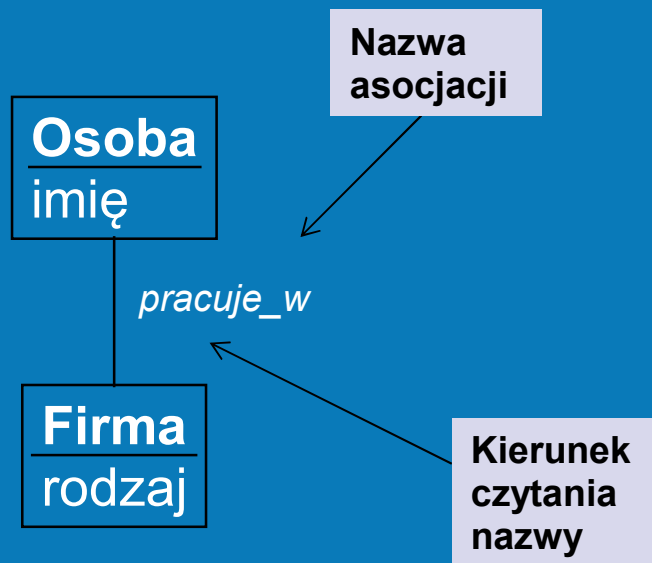
Nie ma przełączenia; za każdym razem, w zależności od rodzaju obiektu - adresata komunikatu, wywoływana jest inna metoda *dochody*.

Obie metody implementują operację *dochody*. Obie metody (i ich programiści) nie muszą nic o sobie wiedzieć.

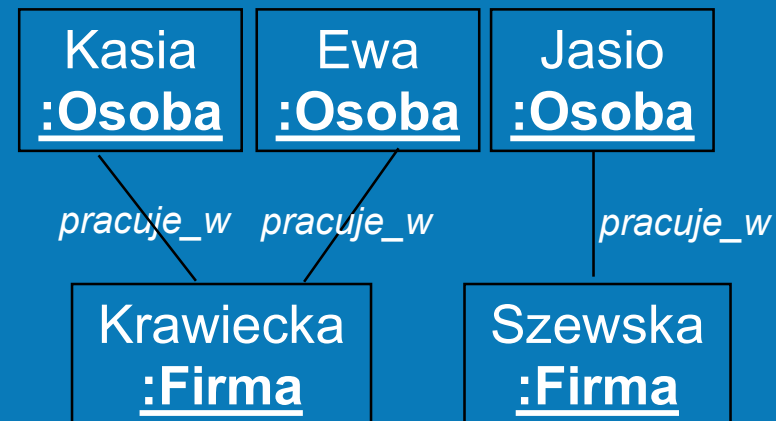
Powiązania (ang. *relationships*) i asocjacje (ang. *associations*)

- **Powiązanie:** fizyczny lub pojęciowy związek między obiektami, odwzorowujący związek istniejący między odpowiednimi bytami w analizowanej dziedzinie przedmiotowej.
- **Asocjacja:** grupa powiązań posiadających wspólną strukturę i semantykę, co daje możliwość pokazania związku na diagramie klas. Powiązanie jest wystąpieniem asocjacji

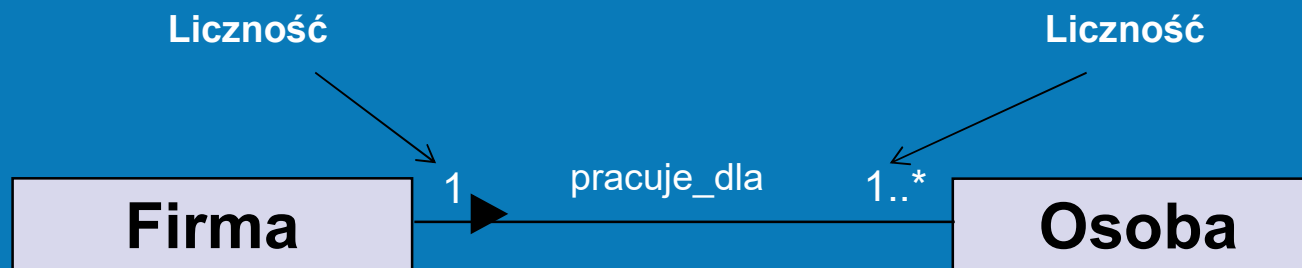
Klasy i asocjacja na diagramie klas

Obiekty i powiązania na diagramie obiektów

Liczność asocjacji

Asocjacje mogą być wyposażone w oznaczenia liczności. Liczność oznacza, ile obiektów innej klasy może być powiązane z jednym obiektem danej klasy; zwykle określa się to poprzez parę liczb (znaków), oznaczającą minimalną i maksymalną liczbę takich obiektów.

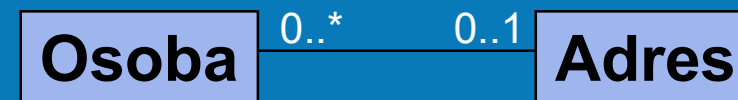

Cecha o dużym znaczeniu informacyjnym w analizie (i modelowaniu w ogóle).

Oznaczenia liczności

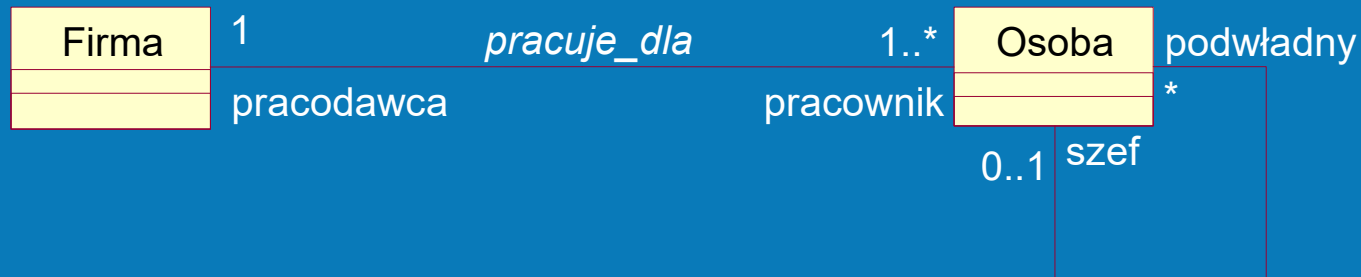
UML	znaczenie
1	1
1..*	1,2,3,...
2..*	2,3,4,...
3-5	3,4,5
2,4,18	2,4,18
	1, ?
0..1	0,1
0..*	0,1,2,...
*	0,1,2,...

Role asocjacji

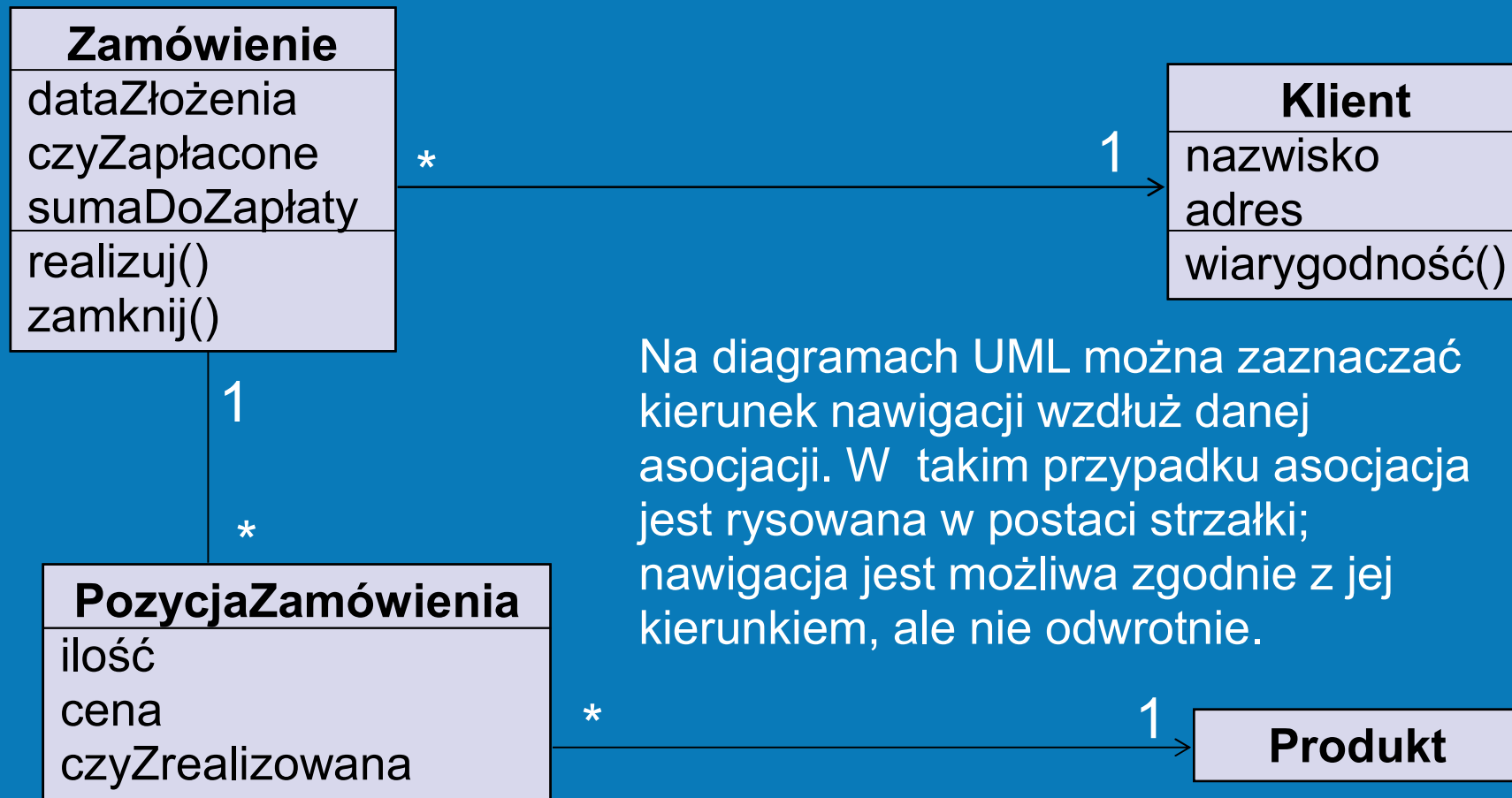

Asocjacje mogą być także wyposażone w nazwy ról (przy odpowiednich końcach), np. *pracodawca* i *pracownik*.

Role asocjacji są niezbędne, gdy powiązania łączą obiekty tej samej klasy.

Nawigacja (ang. *navigability*) – asocjacje skierowane

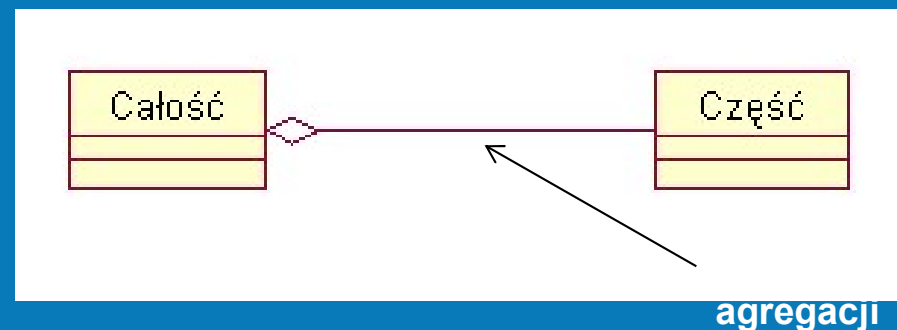
Na diagramach UML można zaznaczać kierunek nawigacji wzdłuż danej asocjacji. W takim przypadku asocjacja jest rysowana w postaci strzałki; nawigacja jest możliwa zgodnie z jej kierunkiem, ale nie odwrotnie.

W języku UML asocjacje są domyślnie nawigowalne w obu kierunkach.

Agregacja (ang. *aggregation*)

Agregacja jest szczególnym przypadkiem asocjacji wyrażającym zależność część-całość. Np. silnik jest częścią samochodu, biblioteka zawiera książki, komputer składa się z podzespołów.

Związek agregacji również może być etykietowany licznicością oraz nawigacją

Agregacja (ang. *aggregation*)

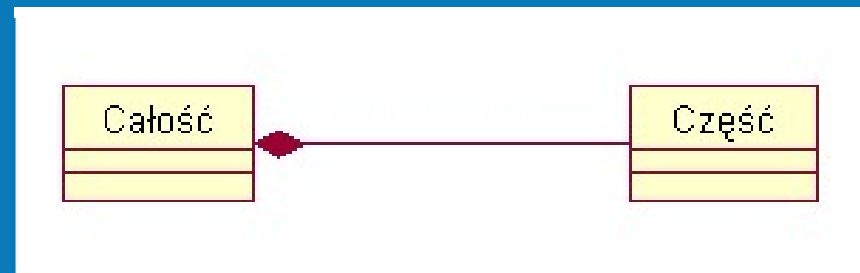
- Nie istnieje jednak powszechnie akceptowana definicja agregacji:
- P. Coad podaje przykład agregacji jako związek pomiędzy organizacją i jej pracownikami;
- dla odmiany J. Rumbaugh twierdzi, że firma nie jest agregacją jej pracowników.
- W wielu przypadkach związki agregacji są oczywiste. Jednakże wątpliwości powstają nawet w przypadku samochodu i silnika:
- na przykład – silnik może być towarem w sklepie nie związanym z żadnym samochodem,
- ponadto, czy chodzi o konkretny samochód i silnik, czy też o typ samochodu i typ silnika?

Dwa typy agregacji

Pojęcie agregacji jest rozumiana na dwa sposoby:

- Jako związek część-całość pomiędzy obiektami świata rzeczywistego; np. silnik jest częścią samochodu.
- Jako pomocniczy środek do modelowania dowolnej innej sytuacji, kiedy trzeba wydzielić podobiektę w pewnych obiektach. np. informacja o ubezpieczeniach wewnątrz obiektów pracowników.

W UML te dwie sytuacje zostały rozdzielone. Pierwszą formę nazwano **kompozycją**. Kompozycja oznacza, że **cykl życiowy składowej zawiera się w cyklu życiowym całości, oraz że składowa nie może być współdzielona**.

Agregacja czy kompozycja?

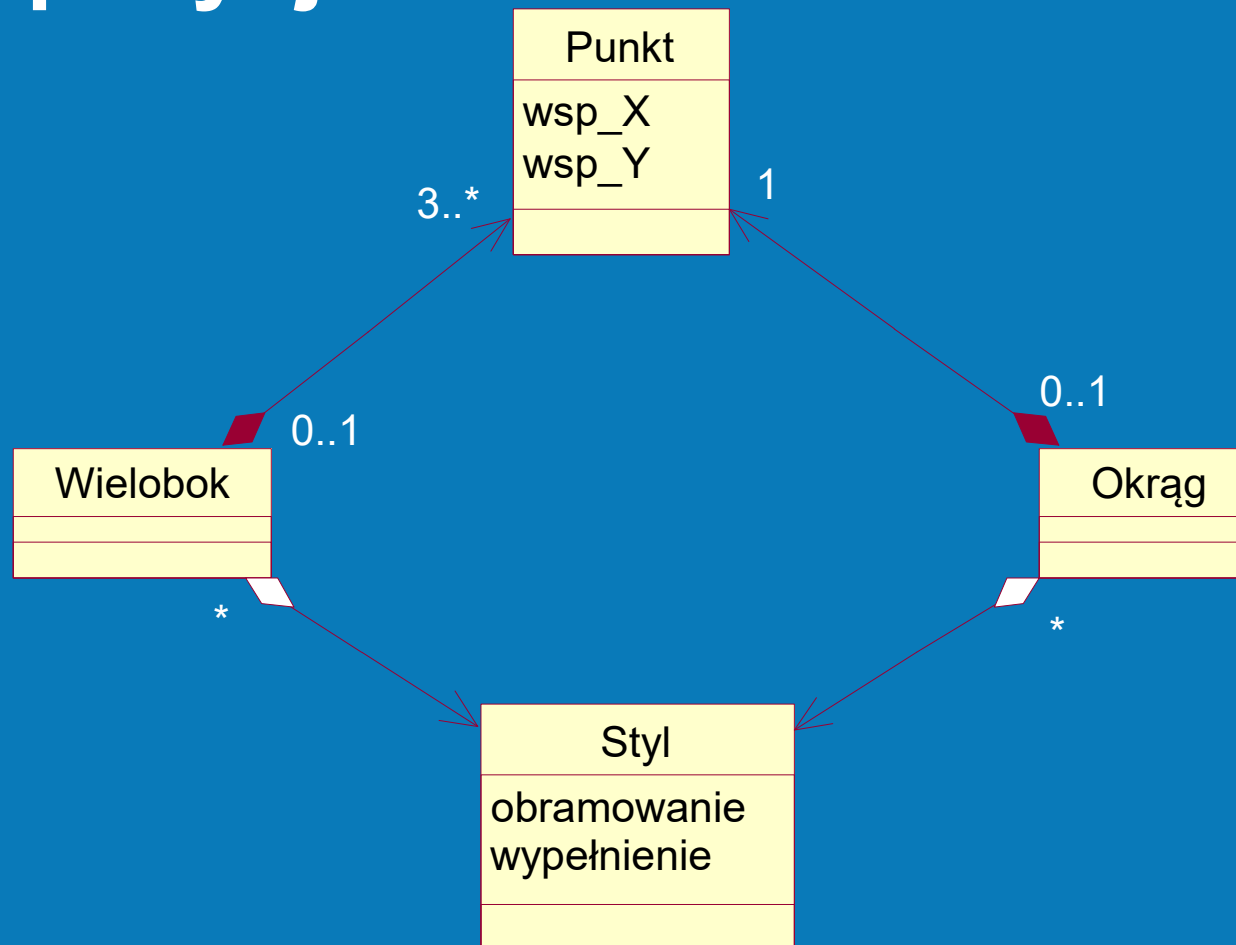
Agregacja:

- Element stanowiący część nie jest przechowywany bezpośrednio w obiekcie całość.
- Przechowywana jest tylko referencja do niego.
- Skasowanie obiektu całość nie powoduje skasowania obiektu część.
- Dodatkowo może się zdarzyć, że obiekt część jest współdzielony z innym obiektem całość.

Kompozycja:

- Obiekt „część” jest przechowywany bezpośrednio w obiekcie „całość”
- Stanowi on jego integralną część, nie może być współdzielony i skasowanie całości powoduje skasowanie obiektu część.

Przykład: agregacja i kompozycja

W przedstawionym rozwiązaniu, punkt, w którym przecinają się **Okrąg** i **Wielobok**, jest odwzorowywany w dwa obiekty klasy **Punkt**.

Generalizacja czyli uogólnienie (ang. *generalization*) - dziedziczenie

- Związek pomiędzy klasami, definiujący hierarchię abstrakcji, w którym jedna klasa dziedziczy z jednej bądź wielu nadklas.
 - Dziedziczenie pojedyncze
 - Dziedziczenie wielokrotne
- Dziedziczenie pozwala na tworzenie drzewa klas lub innych struktur bez pętli

Generalizacja a dziedziczenie

Generalizacja – specjalizacja (zasada zamienialności ang. Substitutability principle):

Związek, w którym obiekty specjalizowane (potomne) mogą być zamiennie stosowane w miejscu, gdzie wymagane są obiekty bardziej ogólne (bazowe).

Podklasa może być wykorzystywana wszędzie tam, gdzie jest używana nadklasa, ale nie odwrotnie.

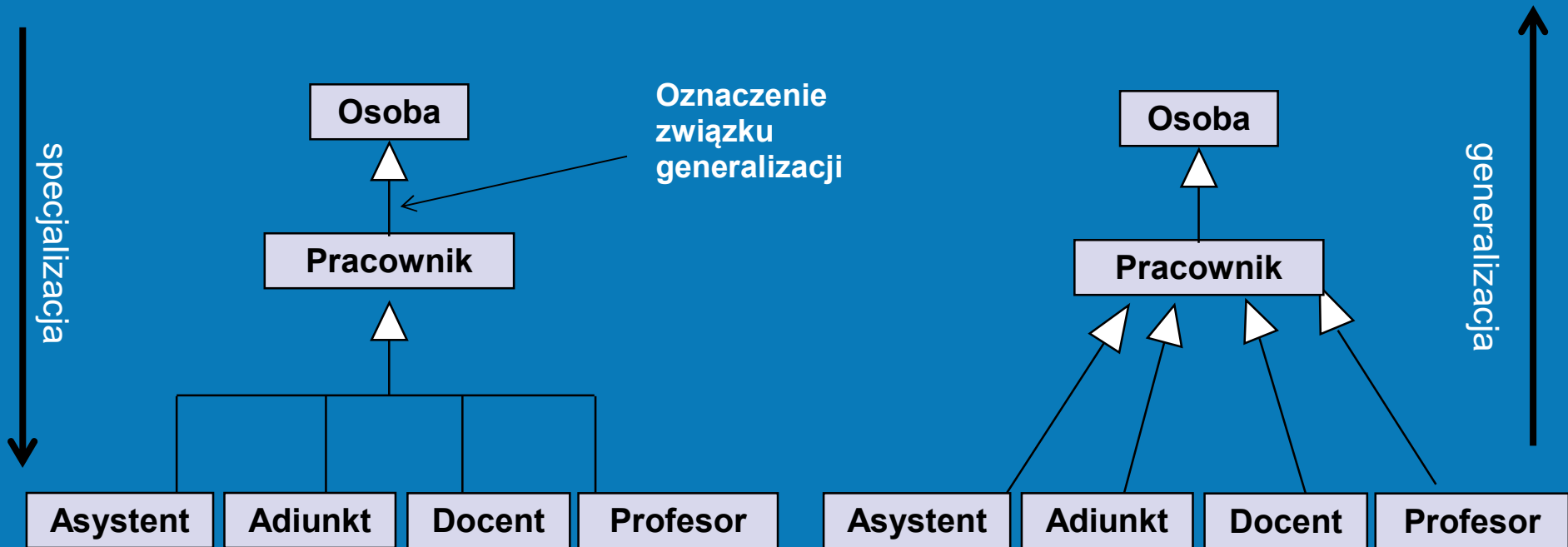
Nazwa związku.

Dziedziczenie:

Mechanizm, dzięki któremu bardziej specjalizowane elementy zawierają w sobie strukturę i zachowanie elementów bardziej ogólnych.

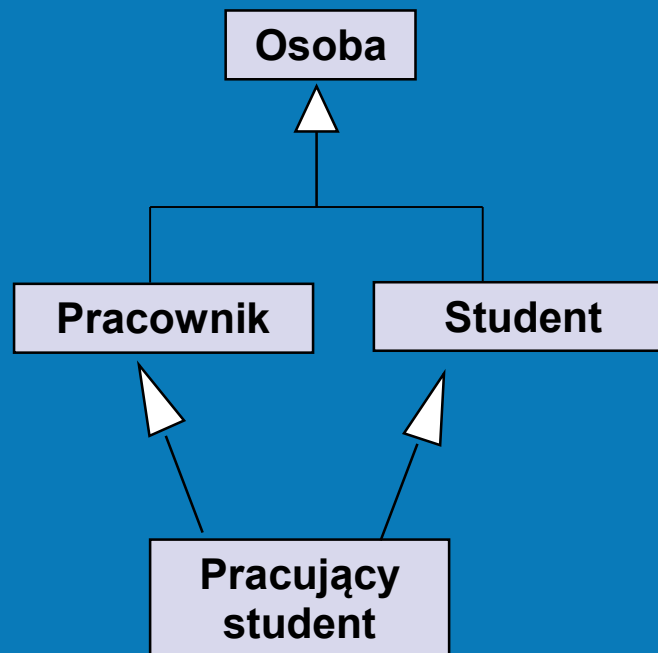
Mechanizm modelujący związek generalizacji.

Generalizacja - specjalizacja

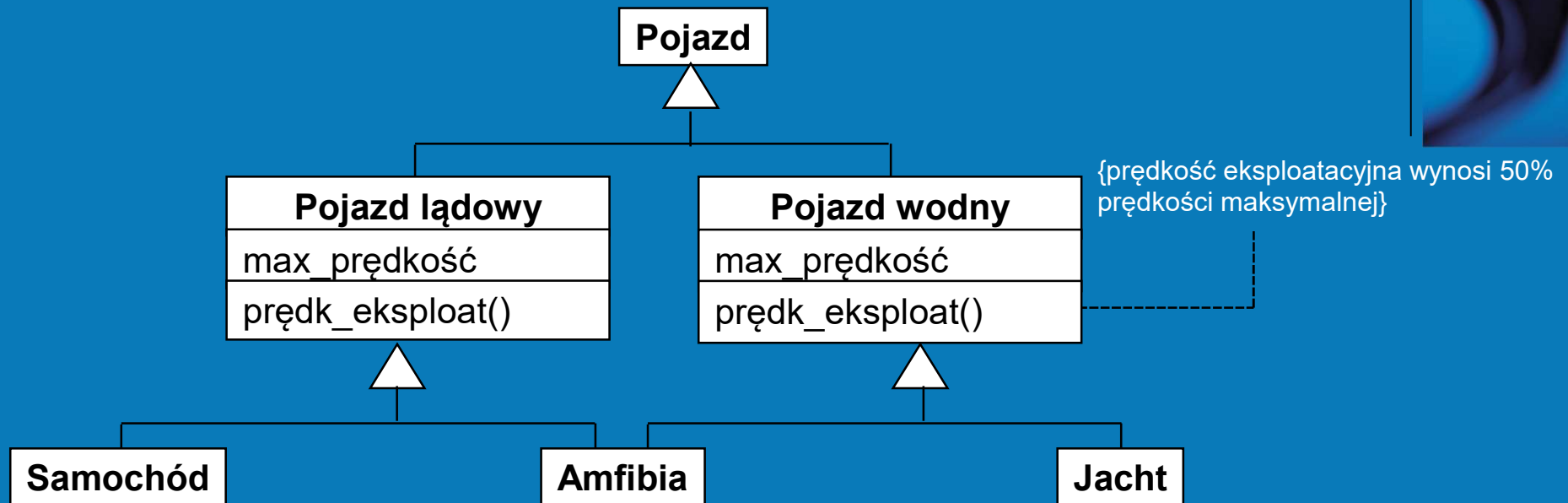
Dziedziczenie pojedyncze

Generalizacja – specjalizacja c.d.

Dziedziczenie wielokrotne

Problemy dziedziczenia wielokrotnego

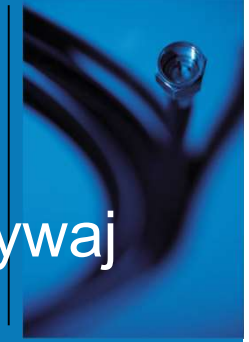
Konflikt nazw:

- Który atrybut `max_prędkość` ma odziedziczyć `amfibia`?
- Czy znaczenie metody `prędk_eksploat()` zależy od ścieżki dziedziczenia?
- Co z zasadą zamienialności??

Kontrola typu:

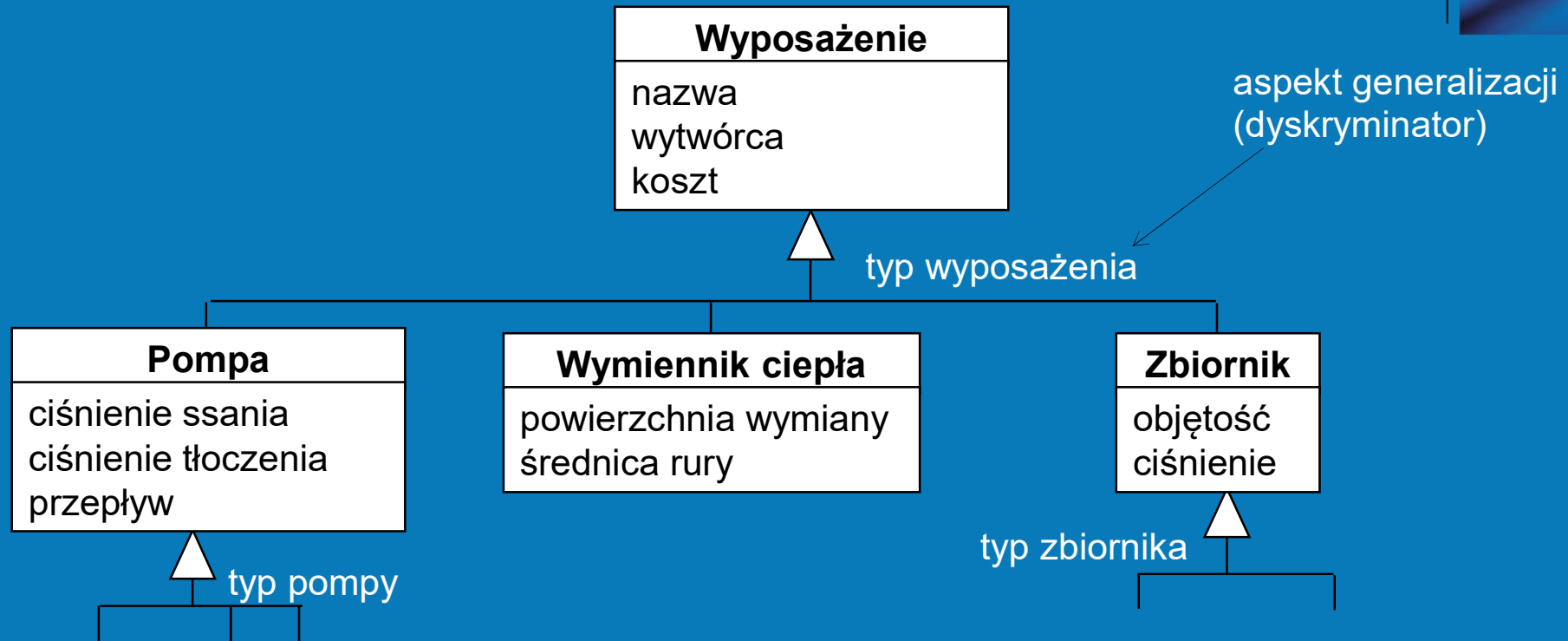
- Jaki będzie wynikowy typ obiektów `Amfibia`?

Problemy dziedziczenia wielokrotnego

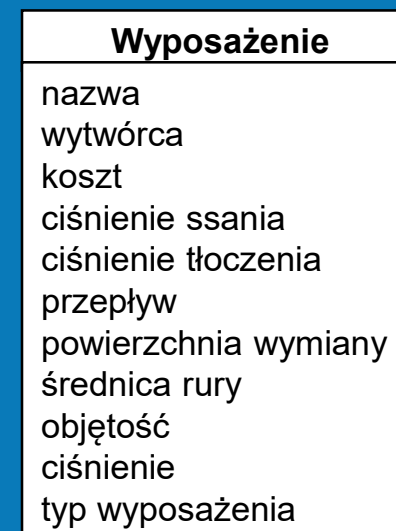
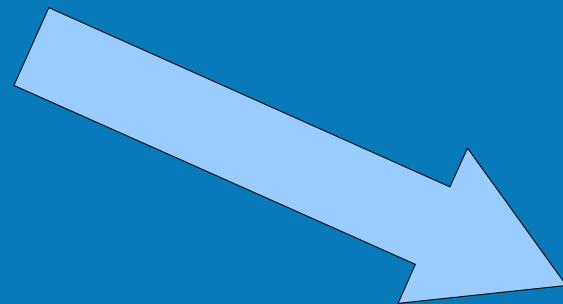
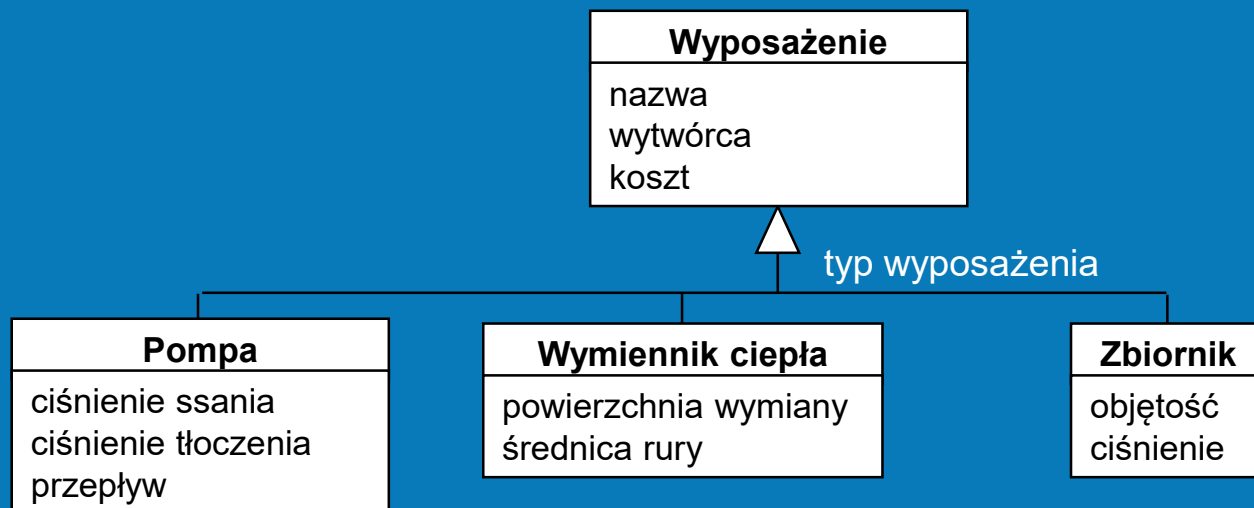
- Zazwyczaj w metodologiach obiektowych mówi się: używaj dziedziczenia wielokrotnego tylko wtedy, kiedy jest naprawdę konieczne i zawsze z ostrożnością. Jednak w języku modelowania takim jak UML dziedziczenie wielokrotne jest często stosowane.
- W języku Java czy C# nie ma dziedziczenia wielokrotnego. Problem zamodelowany przez analityka przy wykorzystaniu dziedziczenia wielokrotnego, będzie musiał być zmieniony w procesie projektowania, aby zaimplementować go w jednym z tych języków. Nastąpi niewątpliwie utrata informacji z fazy analizy.

Struktury generalizacji-specjalizacji

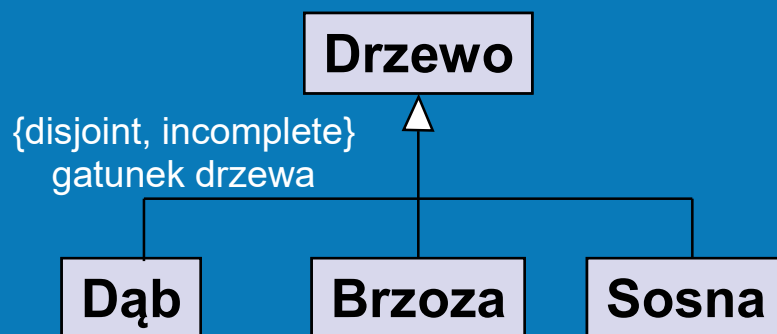
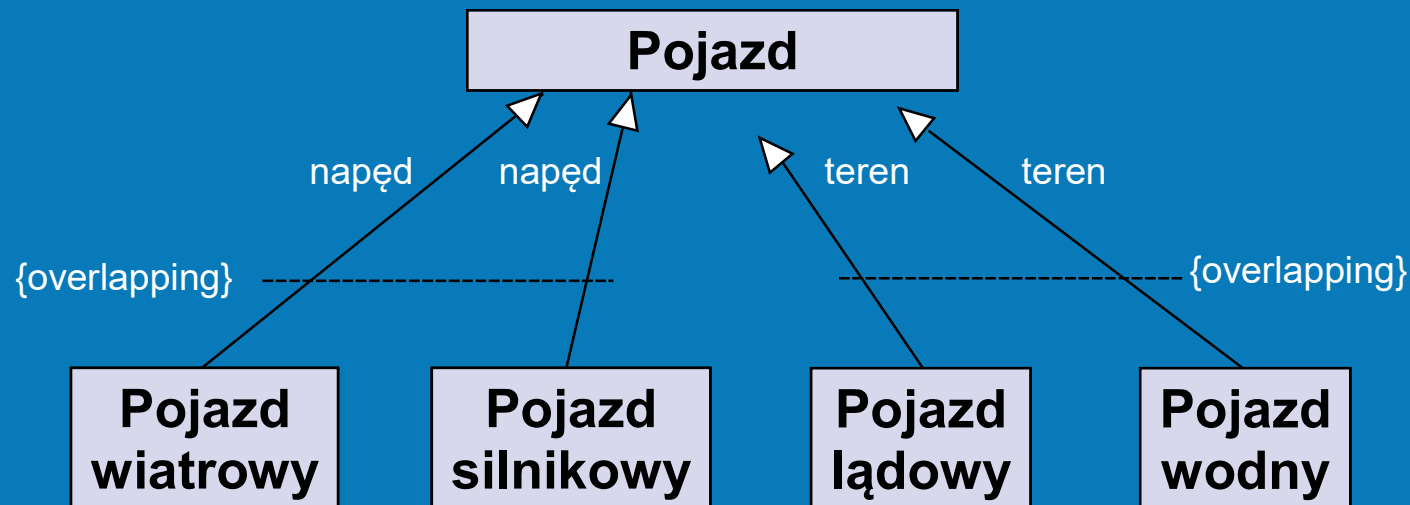

Dyskryminator jest atrybutem opcjonalnym

Struktury generalizacji-specjalizacji - spłaszczenie

Wieloaspektowe generalizacje-specjalizacje

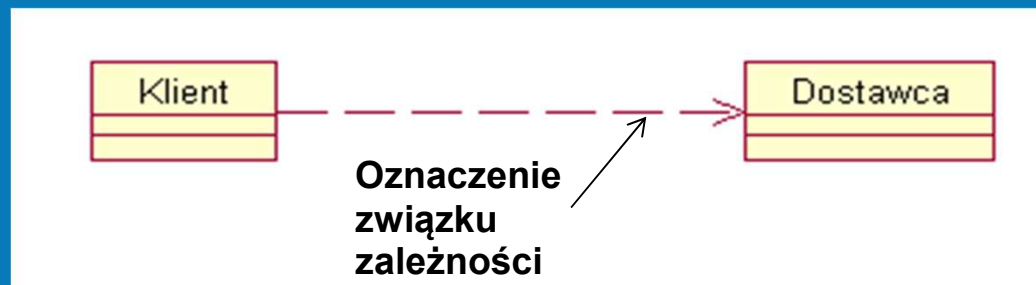

disjont - rozłączny (domyślne)
overlapping - pokrywające się
complete - zupełny (domyślne)
incomplete - niezupełny

Związek zależności (ang. *dependency*)

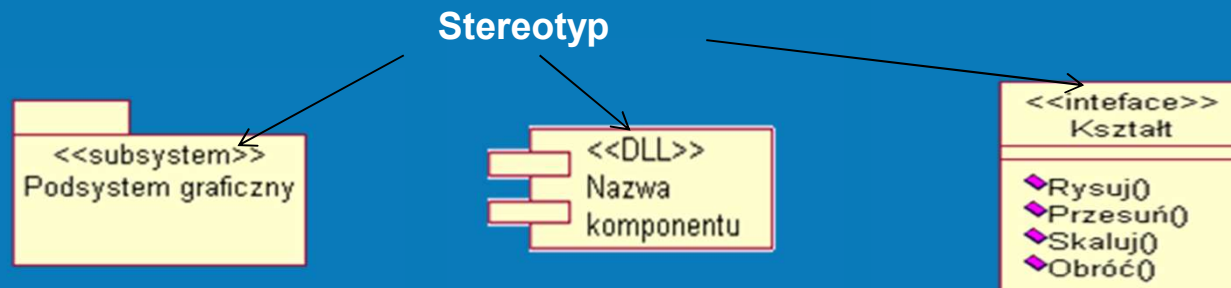
- Związek opisujący zależność pomiędzy dwoma elementami modelu polegającą na tym, że zmiana w jednym z elementów może spowodować zmianę w drugim.
- Zależność ta może występować pomiędzy klasami, pakietami, komponentami.
- Jest to związek niestukturalny, relacja, którą można opisać zwrotem „używa”:
- Związek pomiędzy klientem a dostawcą, w którym klient nie ma znaczeniowej wiedzy o dostawcy, natomiast zmiana u dostawcy może wywołać zmianę u klienta; dostawca może być przedstawiany w postaci interfejsu.

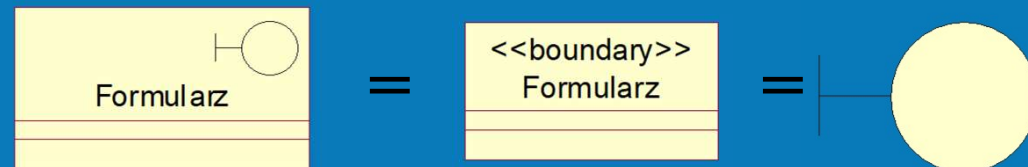
Mechanizmy rozszerzalności UML: Stereotypy

Stereotypy są jednym z mechanizmów rozszerzalności UML. Dają możliwość definiowania nowych elementów, co ułatwia przystosowanie UML do specyficznego procesu projektowego, (preferencji i potrzeb konkretnego użytkownika UML) oraz pozwala na uszczegóławianie semantyki modelu

Stereotyp może być przedstawiany na różne sposoby (etykieta, dekoracja, ikona)

Stereotypy

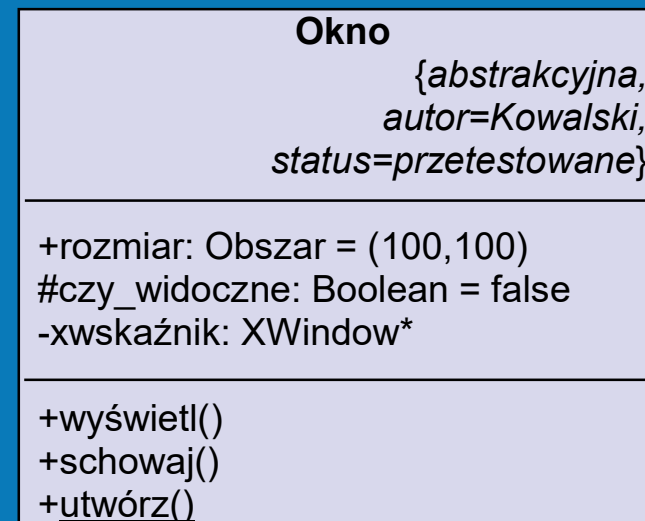
- Stereotypy są wyrażeniami językowymi umożliwiającymi metaklasyfikację elementów modelu.
- Istnieje lista stereotypów dla każdego rodzaju elementów UML.
- Element modelu może mieć co najwyżej jeden stereotyp.
- Są stereotypy predefiniowane, ale użytkownicy mogą też definiować własne stereotypy.
- Stereotypy mogą mieć implikacje semantyczne (ograniczenia).

Mechanizmy rozszerzalności

UML: Wartości etykietowane

- Wartość etykietowaną stanowi ciąg znaków o postaci: **słowo kluczowe = wartość**.
- Listę wartości etykietowanych (oddzielonych przecinkami) umieszcza się w {}.
- Dowolny element modelu może być skojarzony z listą wartości etykietowanych.

Wartości etykietowane

- W ten sposób można na diagramach umieścić dowolną dodatkową informację.
- Zakłada się, że narzędzia CASE umożliwią odszukanie odpowiedniego elementu na podstawie słowa kluczowego i skojarzonej z nim wartości.

Uwaga: wartości etykietowane służą raczej do opisu pojedynczego elementu modelu niż do metaklasyfikacji (patrz: stereotypy).

Mechanizmy rozszerzalności UML: notatki

- Komentarz, który może być dodany do diagramu,
- Może dotyczyć każdego elementu UML
- W celu wskazania elementu, którego dotyczy notatka można użyć kreskowanej linii.

